

**ЎЗБЕКИСТОН ҚОНУНЧИЛИГИ
ТАҲЛИЛИ**

UZBEKISTAN LAW REVIEW

**ОБЗОР ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА
УЗБЕКИСТАНА**

ИЛМИЙ ТАҲЛИЛИЙ ЖУРНАЛ	SCIENTIFIC ANALYTICAL JOURNAL	НАУЧНО АНАЛИТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ
--------------------------------------	--	--

**2024
№1-2**

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ

БОШ МУҲАРРИР:

Гулямов Саид Саидахарович — юридик
фанлари доктори, профессор.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ АЪЗОЛАРИ:

Рустамбеков Исламбек Рустамбекович — ю.ф.д.,
профессор.

Ҳўжаев Шохжаҳон Акмалжон ўғли — юридик
фанлар бўйича фалсафа доктори.

Оқюлов Омонбой — ю.ф.д., профессор.

Эргашев Восит Ёкубович — ю.ф.н., профессор.

Махкамов Отабек Мухтарович — ю.ф.д.

Суюнова Дилбар Жолдасбаевна — ю.ф.д., доц.

Мусаев Бекзод Турсунбоевич — ю.ф.д., доц.

Беков Ихтиёр — ю.ф.д., проф.

Бозоров Сардор Сохибжонович — ю.ф.д., проф.
в.б.

Хазратқулов Одилбек Турсунович — юридик
фанлари номзоди, доцент.

Самарходжаев Ботир Билялович — ю.ф.д.,
профессор.

Ходжаев Бахшилло Камалович — ю.ф.д.,
профессор.

Нарзиёв Отабек Саъдиевич — ю.ф.д., проф. в.б.

Жолдасова Шахноза Батировна — юридик
фанлар бўйича фалсафа доктори.

Маълумот олиш учун қуйидагиларга мурожаат этиш
сўралади:

Гулямов Саид Саидахарович,
Рустамбеков Исламбек Рустамбекович
ТДЮУ, Халқаро хусусий ҳуқуқ кафедраси,
Ўзбекистон Республикаси, Тошкент ш., 100047,
Сайилгоҳ кўчаси, 35. Тел: 233-66-36

"Ўзбекистон қонунчилиги таҳлили"нинг электрон
нусхаси Интернетдаги www.library-tsul.uz ёки
www.lawreview.uz сайтида жойлаштирилган.

Журнал 2013 йилдан Ўзбекистон Республикаси
Вазирлар Маҳкамасининг Олий Аттестация
комиссияси журналлари рўйхатига киритилган.

Ушбу журналда баён этилган натижалар, хулосалар,
талқинлар уларнинг муаллифларига тегишли бўлиб,
Ўзбекистон Республикаси ёки Тошкент давлат юридик
университети сиёсати ёки фикрини акс эттирмайди.

2024 йилда нашр этилди.

Муаллифлик ҳуқуқлари Тошкент давлат юридик
университетига тегишли. Барча ҳуқуқлар ҳимояланган.
Журнал материалларидан фойдаланиш, тарқатиш ва
қўлайлиги Тошкент давлат юридик университети рухсати
билан амалга оширилади. Ушбу масалалар бўйича Тошкент
давлат юридик университетига мурожаат этилади.
Ўзбекистон Республикаси, Тошкент ш., 100047, Сайилгоҳ
кўчаси, 35.

ISSN 2181-8118

Масъул котиб: **И. Рустамбеков**
Наشريёт муҳаррири: **Н. Ниязова**

Техник муҳаррир: **Д. Козимов**
Лицензия № 02-0074

Босишга рухсат этилди — 30.06.2024

Наشريёт ҳисоб табағи — 5

«IMPRESS MEDIA» босмаҳонасида босилди
Адади — 100 нусха.

ИЛМИЙ-ТАҲЛИЛИЙ
ЖУРНАЛ

1-2/2024

МУНДАРИЖА

Б.Акмалхонов Международно-правовые гарантии защиты собственности во время вооруженных конфликтов	3
М.Истамов Ўзбекистонда сайлов жараёни иштирокчилари ва уларни мақомига оид қонунчиликнинг шаклланиш босқичлари	7
М.Turdialiev Legal issues of intellectual property law in digital era: key legal issues and digital landscape	12
Ш.Муродуллаев Текущее состояние накопительной пенсионной системы в Узбекистане: анализ и заключение	16
D.Aliqulov O'zbekistonda inklyuziv ta'limni huquqiy asoslari takomillashtirish masalalari	20
M.Turgunboyeva Intellectual mulkda mualliflik huquqini tartibga solish tendensiyalari: nazariy va amaliy tahlil	25
Д.Авезов Маҳаллий кенгаш депутатининг ваколатини муддатидан илгари тугатишга оид қарашларнинг ҳуқуқий таҳлили	30
А.Норкулов Виртуал оламнинг янги объекти сифатида эмодзилар ва уларни ҳуқуқий тартибга солишнинг аҳамияти	33
Sh.Joldasova Davlat boshqaruvida sun'iy intellekt tizimlaridan foydalanishning huquqiy va axloqiy oqibatlarini	37
М.Абдувоҳидов Международные правовые стандарты обеспечения устойчивости торговли ископаемым топливом в эпоху энергетического перехода	39
A.Sarabekov Raqamli biznesni boshqarishning huquqiy asoslari: raqamli transformatsiya davrida muammolar va imkoniyatlar	43
Р.Сидиков Международные стандарты для сертификации и лицензирования дронов....	45

A.Sarabekov

Toshkent davlat yuridik uiversiteti mustaqil izlanuvchisi

RAQAMLI BIZNESNI BOSHQARISHNING HUQUQIY ASOSLARI: RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekistonda raqamli biznes boshqaruvining rivojlanayotgan manzarasini o'rganadi, huquqiy muammolar, me'yoriy-huquqiy bazalar va imkoniyatlarni o'rganadi. Unda O'zbekistonning tartibga solish yondashuvi xalqaro standartlar bilan taqqoslangan holda ma'lumotlarni himoya qilish, korporativ boshqaruv va litsenziyalash sohasidagi muhim masalalar ko'rib chiqiladi. Tavsiyalar qatoriga raqamli transformatsiyani qo'llab-quvvatlash va davlat manfaatlarini himoya qilgan holda iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish uchun yaxlit huquqiy tuzilmani yaratish kiradi.

Kalit so'zlar: : raqamli biznesni boshqarish, ma'lumotlarni himoya qilish, korporativ boshqaruv, litsenziyalash, raqamli transformatsiya, O'zbekiston

Аннотация: В статье исследуется развивающийся ландшафт управления цифровым бизнесом в Узбекистане, рассматриваются правовые проблемы, регулирующие рамки и потенциальные возможности. Анализируются ключевые вопросы, такие как защита данных, корпоративное управление и лицензирование, проводится сравнение подхода Узбекистана с международными стандартами. В статье предложены рекомендации по созданию целостной правовой структуры, поддерживающей цифровую трансформацию, для содействия экономическому росту и защиты общественных интересов.

Ключевые слова: цифровое управление бизнесом, защита данных, корпоративное управление, лицензирование, цифровая трансформация, Узбекистан

Abstract: This article explores the evolving landscape of digital business management in Uzbekistan, examining legal challenges, regulatory frameworks, and opportunities. It addresses critical issues in data protection, corporate governance, and licensing, comparing Uzbekistan's regulatory approach with international standards. Recommendations include creating a cohesive legal structure to support digital transformation and foster economic growth while safeguarding public interests.

Keywords: digital business management, data protection, corporate governance, licensing, digital transformation, Uzbekistan

Kirish

Raqamli davr biznes amaliyotini global miqyosda o'zgartirdi, raqamli biznesni boshqarish orqali samaradorlik va raqobatdosh ustunliklarni joriy qildi. O'zbekistonda raqamli tizimlarni qo'llash kengaydi, lekin boshqaruv tizimida ortda qolmoqda, bu esa ma'lumotlarni himoya qilish, litsenziyalash va korporativ javobgarlik masalalarida huquqiy noaniqliklarni qoldiradi. Bu kamchiliklarni bartaraf etish O'zbekistonning raqamli iqtisodiyoti barqaror rivojlanishi uchun zarur. Ushbu maqolada O'zbekistonning raqamli biznesni boshqarish bo'yicha mavjud huquqiy landshafti baholanadi, uni xalqaro me'yorlar bilan solishtiriladi va mustahkam raqamli iqtisodiyotni yaratish bo'yicha chora-tadbirlar taklif etiladi.

Asosiy tahlillar

O'zbekistonning raqamli boshqaruvga bo'lgan yondashuvi, birinchi navbatda, tarqoq siyosatlarga tayanadi, bu esa tarmoqlar bo'yab amalga oshirishni qiyinlashtiradi. Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risidagi qonun individual ma'lumotlarni himoya qilishni tartibga solidi [1], ammo raqamli biznes operatsiyalari uchun aniq ko'rsatmalar mavjud emas. Ma'lumotlar turlarini aniqlash va toifalashdagi noaniqliklar biznesning samarali rioya qilish qobiliyatiga to'sqinlik qiladi. Yevropa Ittifoqining GDPR [2] kabi keng qamrovli tuzilmalaridan farqli o'laroq, O'zbekiston qonunchiligi raqamli biznesga moslashtirilgan xavfsizlik yoki muvofiqlik standartlarini belgilamaydi.

Shaxsga doir ma'lumotlar ma'lumotlar to'g'risidagi qonunni aniq ta'riflar va ko'rsatmalarni o'z ichiga olgan holda mustahkamlash muvofiqlik va ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlaydi. Misol uchun, nozik va umumiy ma'lumotlarni ajratish qayta ishlash talablari bo'yicha aniqlik kiritishi mumkin. Xalqaro standartlardan foydalanish raqamli amaliyotlarga nisbatan himoya va ishonchni kuchaytirib, O'zbekistonda barqaror ma'lumotlar ekotizimini rivojlantirishi mumkin. [3]

Ma'lumotlar xavfsizligi O'zbekistondagi raqamli biznes muhiti uchun asosiy masala hisoblanadi. Banklarda axborot xavfsizligi to'g'risidagi nizom kabi me'yoriy hujjatlar ma'lum sektorlarda standartlarni belgilagan bo'lsa-da, umumiy milliy kiberxavfsizlik pozitsiyasi cheklanganligicha qolmoqda. ISO 27001 va NIST standartlari kabi xalqaro tuzilmalar O'zbekiston tarmoqlar bo'yab kiberxavfsizlik bo'yicha yagona yondashuvni qo'llashi mumkin bo'lgan ilg'or tajribalarni ta'kidlaydi. [4]

Kiberxavfsizlik bo'yicha keng qamrovli milliy strategiyani yo'qligi kompaniyalarni ma'lumotlar buzilishi va kibertahdidlarga qarshi himoyasiz qoldiradi. Belgilangan xavflarni boshqarish va hodisalarga javob berish protokollari bilan maxsus kiberxavfsizlik strategiyasini yaratish xavfsizlik bo'shliqlarini kamaytirishi va chidamlilikni kuchaytirishi mumkin. O'quv dasturlari va davlat-xususiy hamkorlik ham xabardorlikni oshirishi va tashkilotning kiberxavfsizlik pozitsiyalarini yaxshilashi mumkin.

Litsenziyalash va sertifikatlash raqamli tizimlarning ishonchlilik va xavfsizligini ta'minlash uchun asosiy hisoblanadi. Biroq O'zbekistonda me'yoriy-huquqiy baza "Faoliyatning ayrim turlarini litsenziyalash to'g'risida"gi qonun kabi keng siyosatlarga tayanib, raqamli biznes tizimlari uchun o'ziga xos xususiyatga ega emas. Bu korxonalarning operatsion muvofiqlik bo'yicha aniqlik olish imkoniyatini cheklaydi.

Yo'naltirilgan tartibga soluvchi organ IT boshqaruvi uchun COBIT va IT boshqaruv standartlari uchun ISO/IEC 38500 kabi asoslarga tayangan holda raqamli biznes sertifikatlashni nazorat qilishi mumkin. Sertifikatlash organini tashkil etish ishonchni oshiradi va standartlarni tatbiq etadi, bu esa korxonalarga jahon amaliyotiga moslashishga yordam beradi. Bundan tashqari, sohaga oid litsenziyalash talablarini belgilash kompaniyalarga o'z tizimlarini qabul qilingan standartlarga solishtirish imkonini beradi, bu esa tarmoqlararo ishonch va o'zaro hamkorlikni osonlashtiradi.

Raqamli biznes vositalarini qabul qilish shaffoflik, hisobdorlik va samarali qarorlar qabul qilish imkonini berish orqali korporativ boshqaruvni o'zgartiradi. [5] Biroq O'zbekistonning korporativ boshqaruv kodeksida raqamli boshqaruv bo'yicha aniq ko'rsatmalar yo'q. Raqamli hisobotlar va boshqaruv kengashi nazorati vositalari global korporativ boshqaruv modellari toбора keng tarqalgan bo'lib, tashkilot ma'lumotlariga real vaqt rejimida kirish

imkonini beradi.

Xalqaro amaliyotga moslashish uchun O'zbekiston raqamli savodxonlik va texnologiya nazoratini korporativ boshqaruv kodeksiga kiritishi mumkin. Kengashlarga xavfsiz aloqa va jonli ma'lumotlarga kirish uchun raqamli portallardan foydalanishga ruxsat berish qaror qabul qilish va muvofiqlikni oshirishi mumkin. Bundan tashqari, korporativ yetakchilik doirasida raqamli boshqaruv vakolatlarini rag'batlantirish kompaniyalarni raqamli xavf va imkoniyatlarni boshqarishga tayyorlaydi.

O'zbekistonning raqamli transformatsiya yo'li keng qamrovli tartibga solish strategiyasini va xalqaro standartlarga moslashishni talab qiladi. Normativ sinov maydonlari va innovatsion markazlarni joriy etish raqamli yechimlarni sinovdan o'tkazish uchun boshqariladigan muhitni ta'minlaydi, bu esa kompaniyalarga tartibga soluvchi nazorat bilan rivojlanayotgan texnologiyalarni o'rganish imkonini beradi. Tarmoqning manfaatdor tomonlari bilan muntazam maslahatlashuvlar siyosatni takomillashtirishi mumkin, bu esa yangi qoidalar joriy muammolar va kelajakdagi ehtiyojlarni hal etishini ta'minlaydi.

Axloqiy va mas'uliyatli raqamli amaliyotlarga ustunlik beruvchi milliy raqamli strategiya muhim ahamiyatga ega. Bunga rioya qilish uchun rag'batlantirish bilan bir qatorda xulq-atvor kodekslari va axloqiy ko'rsatmalar kabi yumshoq qonun hujjatlari kiradi. Raqamli siyosatga rahbarlik qilish va sektorlar o'rtasida muvofiqlashtirish bo'yicha milliy raqamli boshqaruv kengashini tashkil etish raqamli boshqaruvni yanada birlashtiradi, tarmoqlararo hamkorlikni rivojlantiradi va xalqaro ishonchni mustahkamlaydi.

Xulosa

O'zbekistonning raqamli transformatsiyalar bo'yicha sayohati ham imkoniyatlar, ham muammolarni taqdim etadi. Ma'lumotlarni himoya qilish, litsenziyalash va korporativ boshqaruvni o'z ichiga olgan izchil huquqiy bazani ishlab chiqish O'zbekistonga xavfsiz va samarali raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish imkonini beradi. Xalqaro standartlarga muvofiqlikni oshirish va global raqamli hamjamiyat doirasida hamkorlikni kuchaytirish O'zbekiston biznesiga raqobatbardosh raqamli landshaftda muvaffaqiyat qozonish imkonini beradi.

Keng qamrovli islohotlar va manfaatdor tomonlarning hamkorligi orqali O'zbekiston innovatsiyalar va xavfsizlikni muvozanatlashtiradigan raqamli muhitni yaratishi mumkin. Kiberxavfsizlik, litsenziyalash va korporativ boshqaruv sohasidagi me'yoriy kamchiliklarni bartaraf etish orqali O'zbekiston iqtisodiy o'sish va aholi farovonligi uchun raqamli texnologiyalarning barcha imkoniyatlaridan foydalanishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati

1. O'zbekiston Respublikasining 02.07.2019 yildagi "Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida"gi O'RQ-547-son Qonuni.
2. General Data Protection Regulation (GDPR) (2016). Regulation (EU) 2016/679. Official Journal of the European Union, L119.
3. Kobilov A., Rajabov Sh. (2020). "The Legal Basis for the Formation of Digital Economy Uzbekistan" // Экономика и социум. 2022, №10(101)-1.
4. International Organization for Standardization (ISO) (2013). ISO/IEC 27001:2013.
5. Libert, B., Beck, M., & Bonchek, M. (2017). "AI in the Boardroom." MIT Sloan Management Review.